

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ในการนำเสนอวรรณคดีที่เกี่ยวข้องในบทนี้ ผู้วิจัยได้จัดเนื้อหาเป็น 3 ตอนคือ การประเมินค่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเทคนิคการประเมินค่า และทัศนคติและการวัดตามแนวทางของฟิชไบน์และเอจเซน (Fishbein and Ajzen)

ตอนที่ 1 การประเมินค่า

ความหมายของการประเมินค่า

การประเมินค่า เป็นการกะประมาณระดับลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งที่บุคคล วัตถุ เหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์นั้น ๆ มีอยู่ โดยวิธีการที่เป็นระบบ ผลการกะประมาณนั้นอาจออกมาในรูปเชิงปริมาณหรือคุณภาพก็ได้ (แอนก เพ็ชรอนุกุลบุตร 2524:152)

ชนิดของมาตราส่วนประเมินค่า

ในการจำแนกมาตราส่วนประเมินค่านั้น ถ้าจำแนกตามวิธีการใช้แล้ว จำแนกได้เป็น 3 ชนิด (Wallage 1957:166) คือ

1. มาตราส่วนประเมินค่าที่ใช้ประเมินตนเอง
2. มาตราส่วนประเมินค่าที่ใช้ประเมินผู้อื่น
3. มาตราส่วนประเมินค่าที่ใช้สำหรับประเมินตนเองและผู้อื่น

ประโยชน์ของมาตราส่วนประเมินค่า

มาตราส่วนประเมินค่าสามารถนำมาใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ได้หลายด้าน ซึ่งจำแนกได้เป็น 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ

1. ใช้ประเมินกระบวนการ (Procedure Evaluation) เช่น ใช้ในการประเมินทักษะในการพูด การจัดเตรียมเครื่องมือในการทดลอง การทำงานเป็นกลุ่ม การร้องเพลง และการบรรเลงดนตรี เป็นต้น

2. ใช้ในการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เช่น การเขียนโครงการ การคัดลายมือ การวาดภาพ การทำแผนที่ กราฟ การทำรายงาน และการประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ทางด้านวิชาชีพ เป็นต้น

3. ใช้ในการประเมินพัฒนาการทางบุคลิกภาพและทางสังคม (Evaluating Personal-Social Development) เช่น ความสนใจ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ความเป็นผู้นำ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ มนุษยสัมพันธ์ ความมั่นคงทางอารมณ์ การปรับตัว และทัศนคติ เป็นต้น

ตัวอย่างการนำมาตรการส่วนประมาค่าพฤติกรรมมาใช้ (Tuckman 1975:199-201)

1. ใช้ในการประเมินพฤติกรรมในชั้นเรียน ซึ่งถือเป็นพื้นฐานในการประเมินผลนักเรียน เป็นการให้ระดับผลการเรียนแก่นักเรียนในสิ่งที่เขารู้หรือวิธีการที่เขาปฏิบัติ
2. ใช้ในการวินิจฉัยและเป็นหลักฐานสนับสนุนปัญหาทางพฤติกรรม อย่างไรก็ตามจะต้องคอยระมัดระวังที่จะไม่สร้างความอับอายให้กับนักเรียน ทั้งนี้เพราะอาจจะมีอิทธิพลต่อความคาดหวังของครูในอนาคตของนักเรียน และอาจมีอิทธิพลต่อการกระทำของนักเรียนต่อไปในอนาคต
3. ใช้ในการตัดแปลง ปรับปรุง และส่งเสริมพฤติกรรมเฉพาะ ในการเปลี่ยนแปลงหรือส่งเสริมพฤติกรรมบางพฤติกรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความเจริญเติบโตของนักเรียนนั้นถือเป็นความรับผิดชอบของครูที่จะต้องคอยติดตามและตักเตือนนักเรียน และเพื่อให้ได้ข้อมูลด้านพฤติกรรมของนักเรียน ครูจึงจำเป็นต้องอาศัยมาตรการส่วนประมาค่าพฤติกรรมเป็นเครื่องมือในการวัดผล
4. ใช้ประเมินผลครูและโปรแกรมการสอน ในบางครั้งครูอาจจะทดลองกลวิธีการสอนอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น วิธีการนำเข้าสู่บทเรียน จึงจำเป็นต้องมีการประเมินผลเพื่อให้ทราบถึงผลที่ได้รับ

นอกจากตัวอย่างดังกล่าวแล้ว ยังมีงานวิจัยของบางท่านที่ได้นำมาตราส่วนประมาค่ามาใช้ในการศึกษาพฤติกรรม และศึกษาริวิจัยเพื่อที่จะนำไปใช้ในโรงเรียน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (Somwung Pitayanuwat 1976) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ (Mathematics Achievement Behaviors) กับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

เป็นนักเรียนที่เรียนวิชาคณิตศาสตร์ระดับ 7 จำนวน 227 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิดคือ แบบสอบถามผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์ และมาตราส่วนประมาณค่าพฤติกรรม ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมต่อไปนี้คือ

1) การแก้ไขแบบฝึกหัดที่ทำได้มาส่ง (Turned in correct assignment)

2) การใช้เวลาว่างในการฝึกฝนทำแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์เพิ่มเติม (Did an extrawork in math if the student has time) และ

3) การเล่นเกมเกี่ยวกับจำนวน (Played games with numbers)

ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมไม่สัมฤทธิ์ของนักเรียนมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ด้วยขนาดความสัมพันธ์เป็น .76 ซึ่งนับเป็นความสัมพันธ์ที่สูง

/Pedulla, Airasian and Madaus (1980:303-307) ศึกษาว่า ผลที่ครู ประเมินนักเรียนและผลจากการสอบแบบสอบมาตรฐานจะให้ล้าร่นเทคที่เหมือนกันหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับ 5 จำนวน 2,617 คน และครูที่สอนในระดับ 5 จำนวน 170 คน การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการทดสอบความสามารถทางคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และวัดเข้าวันปัญญาโดยใช้แบบสอบมาตรฐาน และให้ครูประเมินเข้าวันปัญญา ความรู้ความสามารถทางคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษของนักเรียน รวมทั้งประเมินพฤติกรรมของนักเรียนอีก 12 พฤติกรรม ซึ่งเมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของพฤติกรรมแล้วพบว่ามี 2 องค์ประกอบคือ

1. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมวิชาการในห้องเรียน (Academic Classroom Behaviors) ของนักเรียนซึ่งประกอบด้วย
 - 1.1 การมีความตั้งใจในการเรียน (Attention Span)
 - 1.2 การมีความพากเพียรในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย (Persistence in School Work)
 - 1.3 การมีความต้องการที่จะทำให้ออกได้ดีที่สุด (Keeness to get on)*
 - 1.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน (Participation in Class)

* เป็นสำนวนของภาษาไอริช (Pedulla and others 1980:304) ซึ่งหมายถึง "desire to do well"

- 1.5 การพูดและการใช้ภาษา (Speech/Use in Language)
- 1.6 ความประณีตในการทำงานของโรงเรียนที่ได้รับมอบหมาย (Neatness in School Work)
- 1.7 การทำงานตามที่ได้รับคำแนะนำ (Working with limited Supervision)
2. องค์ประกอบที่เกี่ยวกับพฤติกรรมสังคมหรือพฤติกรรมส่วนตัว (Social or Personal Behaviors) ของนักเรียน ซึ่งได้แก่
 - 2.1 พฤติกรรมในโรงเรียน (Behavior in School)
 - 2.2 กิริยามารยาท ความสุภาพ (Manners/Politeness)
 - 2.3 สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (Getting along with other children)
 - 2.4 ลักษณะบุคลิกภาพส่วนตัว (Personal Appearance)
 - 2.5 อัตราการมาเรียน (Attendance)

ผลการศึกษาพบว่า การประเมินค่าของครูเกี่ยวกับเข้าวันบัญชี ความสามารถทางคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ มีความสัมพันธ์กับผลจากแบบสอบถามมาตรฐาน และยังสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านพฤติกรรมวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่มีความตั้งใจในการเรียนและการมีความพากเพียรในการทำงานที่ได้รับมอบหมายมากที่สุด

ลู่อพร ทินประภา (ลู่อพร ทินประภา 2526:61-66) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนพฤติกรรมการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่ครูเป็นผู้ประเมินค่าจากองค์ประกอบซึ่งมีอิทธิพลต่อผลการเรียนกับคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามสัมฤทธิ์ที่ครูสร้าง และแบบสอบถามสัมฤทธิ์มาตรฐาน ตัวอย่างในการวิจัยเป็นครูที่สอนวิชาคณิตศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 12 คน และนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 514 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิดคือแบบสอบถามสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์ที่ครูสร้าง แบบสอบถามสัมฤทธิ์มาตรฐานและมาตราส่วนประมาณค่าพฤติกรรม ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่าแบบ 5 ระดับประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้ คือ หักคณิตและความสนใจ ความเข้าใจ ความขยันหมั่นเพียร ความสามารถในการตอบคำถาม ความสามารถในการอ้างอิงความรู้อีก ความสามารถในการสรุปสาระสำคัญ ความสามารถในการทำงานตามขั้นตอน และความสามารถในการแก้ปัญหาโจทย์ทั้งในและนอกแบบฝึกหัด

ผลการศึกษาพบว่า คะแนนที่ได้จากการประเมินค่าของครูมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามที่ครูสร้างด้วยขนาดความสัมพันธ์เป็น .61 และสัมพันธ์กับคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามมาตรฐานด้วยขนาดความสัมพันธ์เป็น .54 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างคะแนนที่ได้จากการประเมินค่าของครู และคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามผลสัมฤทธิ์ที่ครูสร้าง กับคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามผลสัมฤทธิ์มาตรฐานเป็น .71 กล่าวได้ว่าคะแนนที่ได้จากการประเมินค่าของครูจากองค์ประกอบซึ่งมีอิทธิพลต่อผลการเรียนสามารถนำมาใช้เป็นตัวเสริมการทำนายผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนใหม่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะนำมาใช้ทำนายร่วมกับคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามที่ครูสร้าง

จากผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าผลจากการประเมินค่าพฤติกรรมกรรมการเรียนของนักเรียนที่คาดว่ามีความสัมพันธ์ต่อผลการเรียนนำมาใช้ในการทำนายผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้ และนอกจากนี้ยังมีผลจากการวิจัยอื่นที่ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมกรรมการเรียนของนักเรียนมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เช่น

Carroll (1963:730 อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด 2524:1-2) ได้เสนอรูปแบบการเรียนรู้อินโรงเรียน ซึ่งเขียนในรูปฟังก์ชันได้ดังนี้

$$\text{ระดับของการเรียนรู้} = f \left(\frac{\text{เวลาที่ใช่จริง}}{\text{เวลาที่ต้องการใช่}} \right)$$

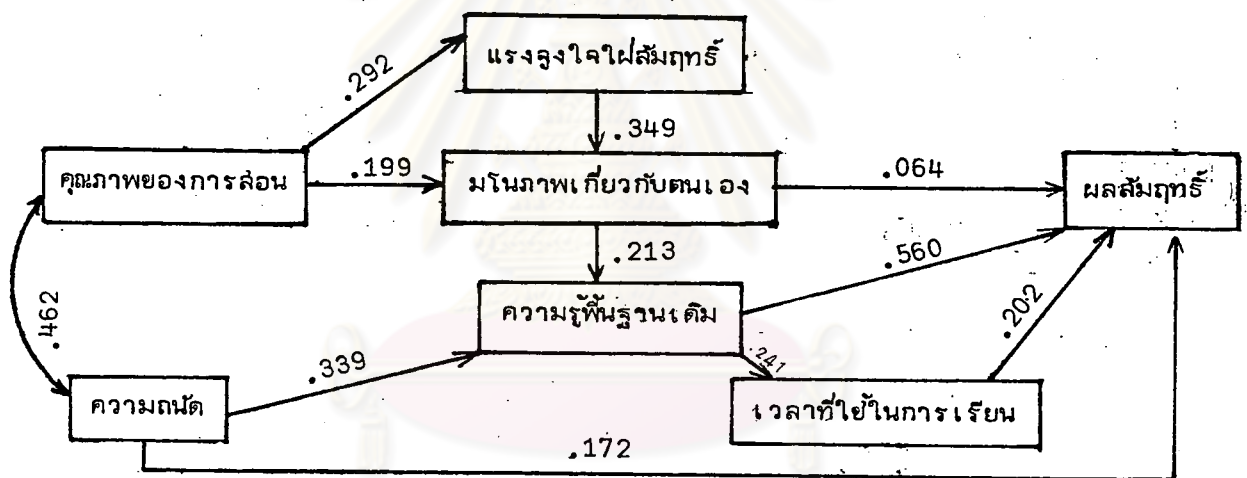
โดยเวลาที่ใช่จริง (Time actually spent) หมายถึงเวลาที่นักเรียนใช้อย่างตั้งใจและพยายามเรียนในแต่ละหน่วย ซึ่งเวลาที่ใช่จริงนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสองประการคือ ความพากเพียรในการเรียนของนักเรียน กับโอกาสในการเรียนหรือเวลาที่อนุญาตให้ใช้ในการเรียน ส่วนเวลาที่ต้องใช้หมายถึง เวลาที่นักเรียนจำเป็นต้องใช้จึงจะสามารถบรรลุผลการเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งเวลาที่ต้องการใช้นี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสามประการคือ ความถนัดในการเรียนวิชานั้นของนักเรียน คุณภาพของการสอน และความสามารถในการเข้าใจการสอน ดังนั้นรายละเอียดของรูปแบบจึงเป็นดังนี้

$$\text{ระดับของการเรียน} = f \left(\frac{\begin{array}{l} 1. \text{ ความพากเพียร} \quad 2. \text{ เวลาที่อนุญาตให้ใช้} \\ 3. \text{ ความถนัด} \quad 4. \text{ คุณภาพของการสอน} \\ 5. \text{ ความสามารถในการเข้าใจการสอน} \end{array}}{\quad} \right)$$

ตามรูปแบบการเรียนรู้ของคาโรลนีย์ ถ้านักเรียนมีความถนัดสูง มีความสามารถในการเข้าใจการล่อนสูง และเรียนในสภาพที่มีคุณภาพของการล่อนสูง และมีความพากเพียรสูง ตลอดจนมีเวลาในการเรียนอย่างเพียงพอแล้ว ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนก็จะสูงตามไปด้วย ซึ่งการมีความพากเพียรและการมีเวลาในการเรียนอย่างเพียงพอเป็นพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนนั่นเอง

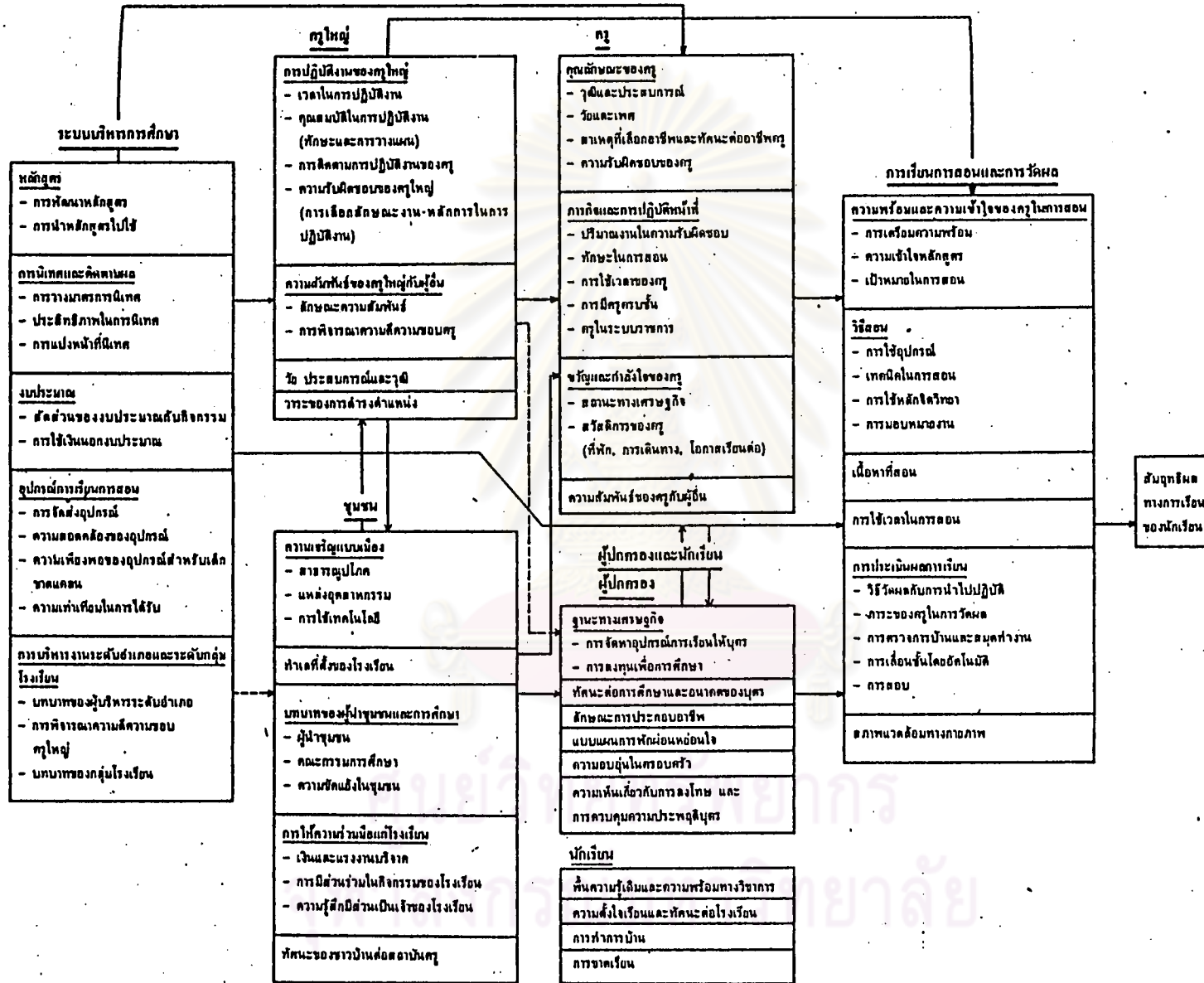
บุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด 2524: 153) ทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของผลการเรียนในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1,415 คน ผลการวิจัยพบรูปแบบแสดงสาเหตุของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 รูปแบบแสดงสาเหตุของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากรูปแบบของสาเหตุ จะพบว่า เวลาที่ใช้ในการเรียนก็เป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่เป็นสาเหตุโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

และจากรายงานการวิจัยโครงการปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาประจำบาลของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526:70-74) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมี 6 ด้าน คือ ระบบบริหารการศึกษา ครูใหญ่ ครู การเรียนการสอนและการวัดผล ชุมชน และนักเรียนและผู้ปกครอง ดังแสดงในแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 รายละเอียด ในปัจจัยด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน

จากแผนภูมิที่ 2 จะเห็นว่าปัจจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการวัดผลเป็น ปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางเรียน ส่วนปัจจัยอื่น ๆ รวมทั้งปัจจัยเกี่ยวกับนักเรียน และผู้ปกครอง เป็นปัจจัยที่ส่งผลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยผ่านทางปัจจัยการเรียนการสอนและการวัดผล ซึ่งปัจจัยเกี่ยวกับนักเรียนได้แก่ พื้นความรู้เดิมและความพร้อม ทางวิชาการ ความตั้งใจเรียนและทัศนคติต่อโรงเรียน การทำการบ้าน และการขาดเรียน และจะเห็นว่าความตั้งใจเรียน การทำการบ้าน และการขาดเรียนก็คือพฤติกรรมทางการเรียน ของนักเรียน

จากผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมทางการเรียนของนักเรียนมีความสัมพันธ์ และเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังนั้นถ้าครูได้นำเทคนิคการประเมิน ค่ามาใช้เสริมเทคนิคการสอบก็จะเป็นประโยชน์มากในการพัฒนาการเรียนการสอน กล่าวคือ ใช้ผลจากการประเมินค่าพฤติกรรมทางการเรียนเป็นตัวเสริมเพื่อให้ได้แนวทางในการแนะนำ ให้ให้นักเรียนปรับปรุงพฤติกรรมทางการเรียนเพื่อให้ผลการเรียนรู้นักเรียนเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ

แหล่งของความคลาดเคลื่อนในการประเมินค่า

ในการวัดผลโดยวิธีการประเมินค่านั้นก็มีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นได้เช่นเดียวกับการวัดผลโดยใช้เทคนิคอื่น ๆ ซึ่งความคลาดเคลื่อนในการประเมินค่านั้นอาจเกิดขึ้นได้จาก 3 แหล่งดังนี้คือ

1. ความบกพร่องของเครื่องมือ ข้อบกพร่องที่สำคัญของเครื่องมือที่ใช้การประเมินค่า คือ ขาดการนิยามหรือบรรยายคุณลักษณะ (characteristic) ของสิ่งที่จะประเมินไว้ อย่างชัดเจน ทำให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกันจึงเป็นผลทำให้การประเมินค่านั้นขาดความเที่ยง หรืออาจเป็นเพราะภาษาที่ใช้ไม่เหมาะสม หรือไม่สามารวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้ เป็นต้น
2. ความบกพร่องที่เกิดจากกระบวนการในการประเมิน ข้อบกพร่องที่มักจะพบคือ คุณลักษณะหรือสิ่งที่ต้องการให้ครูประเมินนั้นมีจำนวนมาก ครูส่วนมากจึงมักจะกระทำการประเมินอย่างไร้สัมฤทธิ์ภาพ ขาดความสนใจและเอาใจใส่ ข้อบกพร่องที่สำคัญอีกประการคือ ไม่สามารหาคูหลายคนมาทำการประเมินนักเรียนคนเดียวกันหรือห้องเดียวกันได้ ซึ่งการมีผู้ประเมินหลายคนจะเป็นวิธีที่ช่วยลดความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากแต่ละบุคคลได้ ทำให้การประเมินมีความแม่นยำยิ่งขึ้น

3. ความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากตัวผู้ประเมิน ซึ่งมีความคลาดเคลื่อนหลายประการ ที่พึงควรระมัดระวัง ได้แก่ ความลำเอียงหรือความมีอคติของแต่ละบุคคล (Personal Bias) ผลจากการปฏิสัมพันธ์มาก่อน (Halo effect) ความคลาดเคลื่อนแบบใช้ตรรกผิด (Logical error) และความคลาดเคลื่อนแบบที่เกินหรือขาดจากความเป็นจริง (Error of Leniency)

3.1 ความลำเอียงหรือความมีอคติส่วนบุคคลของผู้ประเมิน (Personal Bias) เป็นความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นเฉพาะลักษณะนิสัยประจำตัวของผู้ประเมินที่มักมีรูปแบบการประเมินที่ตายตัว (fixed pattern) ซึ่งมี 3 ชนิดคือ

3.1.1 ความคลาดเคลื่อนแบบประเมินค่าสูงกว่าความเป็นจริง (Generosity Error) เป็นความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นเมื่อผู้ประเมินประเมินค่าคุณลักษณะต่าง ๆ ของทุกคนในระดับที่ค่อนข้างสูงเพียงด้านเดียว กล่าวคือ เมื่อคุณลักษณะของผู้ถูกประเมินมีค่าอยู่ในระดับปานกลางหรือต่ำ แต่เมื่อมีความคลาดเคลื่อนชนิดนี้เกิดขึ้น ผู้นั้นจะได้รับการประเมินให้อยู่ในระดับสูงหรือค่อนข้างสูงเป็นผลทำให้ค่าที่ประเมินสูงกว่าความเป็นจริง

3.1.2 ความคลาดเคลื่อนแบบประเมินค่าต่ำกว่าความเป็นจริง (Severity Error) เป็นความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นเมื่อผู้ประเมินประเมินค่าคุณลักษณะต่าง ๆ ของทุก ๆ คนในระดับต่ำหรือค่อนข้างต่ำเพียงด้านเดียว เป็นผลทำให้ค่าที่ประเมินต่ำกว่าที่ควรจะเป็น กล่าวคือ เมื่อคุณลักษณะของผู้ถูกประเมินมีค่าอยู่ในระดับดีหรือปานกลาง เมื่อมีความคลาดเคลื่อนชนิดนี้เกิดขึ้น ผู้ถูกประเมินผู้นั้นจะได้รับการประเมินให้อยู่ในระดับต่ำหรือค่อนข้างต่ำ

3.1.3 ความคลาดเคลื่อนแบบโน้มเข้าสู่ตรงกลาง (Central Tendency Error) ความคลาดเคลื่อนชนิดนี้เกิดขึ้นเมื่อผู้ประเมินพยายามหลีกเลี่ยงการประเมินค่าทางระดับค่อนข้างสูงและระดับค่อนข้างต่ำมาเป็นระดับปานกลาง ทำให้ค่าที่ประเมินต่ำกว่าหรือสูงกว่าสภาพที่เป็นจริง ซึ่งสาเหตุของความคลาดเคลื่อนนี้อาจเป็นเพราะ (Wallage 1957:167)

3.1.3.1 ผู้ประเมินอาจจะไม่ทราบว่าคุณค่าที่เขาระเมินนั้นมีพิสัยอยู่ในทางสูงหรือทางต่ำ

3.1.3.2 ผู้ประเมินอาจจะไม่มีความละเอียดในการจำแนกความแตกต่างของสิ่งประเมิน

3.1.3.3 อาจเป็นเพราะบุคลิกภาพของผู้ประเมินเป็นคนไม่มั่นคงและไม่กล้าที่จะประเมินค่าทางสูงหรือทางต่ำทางใดทางหนึ่ง

3.1.3.4 ผู้ประเมินอาจจะรู้สึกว่าไม่สามารถที่จะตัดสินได้

อย่าง เป็นธรรมและอาจเกรงว่าจะเป็นการทำร้ายจิตใจคน

จะเห็นว่าการที่ผู้ประเมิน ประเมินค่า เพียงระดับใดระดับหนึ่งเพียงระดับเดียว จะทำให้เกิดผลที่ไม่น่าพึงปรารถนา 2 ประการ (Gronlund 1976: 442-443) คือ

ประการแรก ทำให้ค่าที่ประเมินได้เป็นค่าที่ตรงสภาพเพียงใด ทั้งนี้เพราะการที่ผู้ประเมินมักประเมินเฉพาะทางสูงหรือทางต่ำทาง เดียวน่าจะสะท้อนให้เห็นถึงการมองของแต่ละบุคคล (Personal Outlook) มากกว่าที่จะเป็นคุณลักษณะของผู้ถูกประเมิน อย่างไรก็ตามความคลาดเคลื่อนประเภทนี้จะไม่ร้ายแรงนักถ้า เป็นการประเมินเฉพาะภายในขอบเขตโรงเรียน ในกรณีที่เป็น การประเมินเฉพาะภายในขอบเขตโรงเรียนควรจะพยายามทำความเข้าใจถึงลักษณะนิสัยในการประเมินค่าของครูแต่ละคนเพื่อที่จะได้สามารถลดความคลาดเคลื่อนในการประเมินที่สูงหรือต่ำเกินไปได้

ประการที่สอง การที่ผู้ประเมินมักจะประเมินเฉพาะระดับใดระดับหนึ่ง เป็นการจำกัดขอบเขตในการประเมิน ทำให้อำนาจจำแนกต่ำลง ความเที่ยงย่อมต่ำลงด้วย

3.2 ผลจากการมีปฏิสัมพันธ์มาก่อน (Halo Effect) เป็นความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นเมื่อความรู้สึกของผู้ประเมินที่มีต่อผู้ถูกประเมินมีอิทธิพลต่อการประเมินค่าคุณลักษณะของผู้ถูกประเมิน เช่น ถ้าผู้ประเมินมีทัศนคติในทางที่ดีต่อผู้ถูกประเมินแล้ว เขาก็มักจะประเมินคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้ถูกประเมินในทางสูง แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้ประเมินมีทัศนคติในทางลบต่อผู้ถูกประเมินแล้ว เขาก็มักจะประเมินคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้ถูกประเมินในทางต่ำ ความคลาดเคลื่อนแบบนี้จะเกิดขึ้นกับเฉพาะบางคนที่ถูกประเมิน ซึ่งแตกต่างจากความคลาดเคลื่อนแบบ Generosity Error และ Severity Error ที่ผู้ประเมินมักจะประเมินทุกคนในทางสูงเหมือนกัน และในทางต่ำเหมือนกัน

3.3 ความคลาดเคลื่อนแบบใช้ตรรกผิด (Logical Error) ความคลาดเคลื่อนชนิดนี้เกิดขึ้นเมื่อผู้ประเมินนำตัวแปรอื่นที่คิดว่ามีความสัมพันธ์กับตัวแปรที่กำลังประเมินมามีส่วนในการประเมินด้วย เช่น การประเมินความฉลาด ครูมักจะประเมินค่าความฉลาดของนักเรียนจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กล่าวคือ ถ้านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง เขาก็มักจะประเมินความฉลาดของนักเรียนผู้นั้นในระดับสูง ทั้งนี้

เพราะเขามีความคาดหวังทางตรงว่าคุณลักษณะ 2 สิ่งนั้นเป็นสิ่งเกิดควบคู่กันหรือสัมพันธ์กัน หรือบางคนก็เชื่อว่านักเรียนที่มีพรสวรรค์จะมีการปรับตัวทางสังคมต่ำจึงมักจะประเมินคุณลักษณะทางสังคมของนักเรียนเหล่านั้นในระดับต่ำ ซึ่งเป็นความเชื่อที่ผิด ความคลาดเคลื่อนประเภทนี้มิได้เป็นผลมาจากความลำเอียงหรือความมีอคติต่อนักเรียนคนใดคนหนึ่ง หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง หากแต่เป็นเพราะผู้ประเมินมีการรับรู้มาก่อนเกี่ยวกับธรรมชาติของคน จึงคิดว่าคุณลักษณะนั้น ๆ มีความสัมพันธ์กันโดยตรง ซึ่งต่างจากที่เป็นจริง ดังนั้นจึงทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนขึ้น

3.4 ความคลาดเคลื่อนแบบที่เกินหรือขาดจากความเป็นจริง (Error of Leniency) ความคลาดเคลื่อนแบบนี้คล้าย Generosity Error และ Severity Error ต่างกันที่ผู้ประเมินพยายามประเมินผลงานในด้านดีเกินไป (Easy Rate) หรือในทางตรงกันข้าม ผู้ประเมินจะประเมินผลงานให้ต่ำกว่าความเป็นจริง (Hard Rate)

หลักการที่จะช่วยลดความคลาดเคลื่อนในการประเมินค่า

ในการประเมินค่านั้นแม้จะมีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นได้ แต่ก็มีวิธีการที่จะช่วยลดความคลาดเคลื่อนได้โดยการออกแบบมาตราส่วนประมาณค่าให้ถูกต้อง เหมาะสมและต้องใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสมด้วย (Gronlund 1976:443) และนอกจากนี้ยังมีหลายท่านได้เสนอแนะถึงวิธีการในการสร้างมาตราส่วนประมาณค่าให้มีคุณภาพ เช่น Guildford (1954, อ้างถึงใน Chase 1978:165-166), Gronlund (1976:443-444), Tuckman (1975:196-199), Adam (1964:278), Wallage (1957-168), และ Travers (1955:218-219) ซึ่งพอจะสรุปสาระสำคัญในการสร้างเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. เลือกคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่จะประเมินค่า ซึ่งควรมีลักษณะดังต่อไปนี้
 - 1.1 ต้องมีความสำคัญและตรงกับสิ่งที่ต้องการวัดมากที่สุด
 - 1.2 ต้องเป็นอิสระไม่ก้ำกึ่งกับคุณลักษณะอื่น ๆ
 - 1.3 ต้องเป็นสิ่งที่สามารถสังเกตได้โดยตรง ซึ่งมีวิธีพิจารณาได้ 2 ประการ คือ ประการแรก คุณลักษณะหรือพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในขอบเขตโรงเรียน ประการที่สอง เป็นสิ่งที่ครูสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน
 - 1.4 ความเป็นเอกภาพ ไม่ใช่องค์ประกอบของพฤติกรรมที่มีสหสัมพันธ์ระหว่างกันต่ำ

1.5 คุณลักษณะหรือพฤติกรรมต่าง ๆ นั้น ไม่ควรมีมากเกินไป ปกติควรมีประมาณ 5-6 รายการ

2. นิยามหรือบรรยายคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่จะประเมินค่าให้ชัดเจนเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันและสามารถตัดสินได้อย่างเป็นปรนัยและเที่ยง

3. ออกแบบช่วงของมาตราส่วนที่จะใช้ประเมินดังนี้

3.1 ปกติมักจะแบ่งช่วงออกเป็น 3-7 ช่วง การแบ่งช่วงยิ่งมากยิ่งแสดงความแตกต่างได้มาก การแบ่งช่วงเป็นจำนวนสี่จะมีข้อดีที่ทำให้มีค่ากลาง และในบางครั้งอาจใช้ในกรณีที่การประเมินค่านั้นตัดสินใจไม่ได้ มาตราส่วนประมาณค่าแบบ 5 ช่วงเป็นขนาดที่พอเหมาะและนิยมใช้กันมาก อาจด้วยเหตุผลที่ว่าสร้างง่าย

3.2 มีการนิยามหรืออธิบายความต่อเนื่องในแต่ละช่วงให้ชัดเจน

3.3 ควรมีการลบล้างช่วงจากน้อยไปหามาก และจากมากไปหาน้อย ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ผู้ประเมินประเมินค่าโดยอัตโนมัติ

นอกจากข้อ เสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างมาตราส่วนประมาณค่าแล้วหลายท่านที่กล่าวมาแล้วรวมทั้ง Noll (1972:447-448) ยังได้ให้ข้อ เสนอแนะถึงวิธีการประเมินค่าเพื่อช่วยลดความคลาดเคลื่อนต่าง ๆ ที่อาจเกิดได้ ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ให้ประเมินสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มเดียวกันโดยการเปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ ในกลุ่มนั้น ในกรณีที่เป็นกรประเมินบุคคลเพียงคนเดียวให้ใช้วิธีการเปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ ที่มีวุฒิ ระดับชั้น อาชีพ ฯลฯ ในระดับเดียวกัน ไม่ควรประเมินบุคคลใด ๆ ตามความคิดหรือจินตนาการของตนเอง

2. ให้ประเมินสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มในลักษณะใดลักษณะหนึ่งให้หมดทุกคน เสียก่อน แล้วจึงประเมินลักษณะต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้การประเมินค่ามีความแม่นยำยิ่งขึ้น และยังช่วยลดความคลาดเคลื่อนเนื่องจากผลของการมีปฏิสัมพันธ์มาก่อน (Halo Effect) ได้

3. ในกรณีที่จำเป็นต้องให้ผู้ประเมินหลายคน กล่าวคือ ให้ครูหรือผู้สังเกตหลายคนประเมินนักเรียนคนเดียวกันโดยไม่ให้ปรึกษาหารือกัน แล้วหาค่าเฉลี่ย ซึ่งวิธีนี้จะช่วยลดความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากแต่ละบุคคลได้

4. ในการประเมินค่านั้นผู้ประเมินควรพยายามคิดถึงพฤติกรรมของแต่ละบุคคลในหลาย ๆ สถานการณ์เท่าที่จะเป็นไปได้ และพยายามแยกแยะสถานการณ์นั้น ๆ เพราะอาจจะไม่ใช่พฤติกรรมปกติของบุคคลนั้นก็ได้

5. อย่าทำการประเมินในกรณีที่ท่านไม่สามารถอ้างหลักฐานหรือพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจงมาสนับสนุนการประเมินค่าของท่านได้ เพราะการประเมินที่ผิดหรือไม่มีความถูกต้องและแม่นยำแล้ว มีผลเสียมากกว่าการไม่ประเมินค่าเสียเลย

6. ถ้าท่านเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบในการใช้วิธีการประเมินค่า ท่านจะต้องให้ความรู้และความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินค่า และควรได้มีการพบปะพูดคุยหรือถกเถียงถึงวิธีการประเมินค่า เพราะอาจช่วยให้ได้แนวทางในการพัฒนาวิธีการประเมินค่าให้มีความแม่นยำยิ่งขึ้น

7. ผู้ประเมินจะต้องมีโอกาสนำเสนอการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

8. ในการประเมินค่านั้นจะต้องไม่ประเมินสูงหรือต่ำกว่าความเป็นจริง

9. ในการประเมินค่านั้นจะต้องไม่ทำให้ผู้ประเมินมีภาระมากหรือต้องใช้ความพยายามมากเกินไปเกินกว่าที่เขาจะได้รับ

10. ผู้ประเมินค่าควรระวังความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากการมีปฏิสัมพันธ์มาก่อน (Halo Effect).

11. ผู้ประเมินควรจะได้มีโอกาสระบุว่ามีความสังเกตใดที่เขาสามารถหรือไม่สามารถที่จะประเมินค่าได้

12. ควรเปรียบเทียบผลการประเมินนักเรียนคนเดียวกันของครูหลาย ๆ คน เพื่อจะได้ทราบถึงความคลาดเคลื่อนแบบประเมินค่าสูงหรือต่ำกว่าความเป็นจริง

13. ควรให้ผู้ประเมินได้มีโอกาสฝึกการสังเกต เพื่อช่วยให้การสังเกตมีความเป็นปรนัยยิ่งขึ้น และเพื่อป้องกันความเผลอคิด และที่สำคัญจะต้องให้ผู้ประเมินยอมรับในความหมายของคุณลักษณะที่ประเมินด้วย

14. ถ้าต้องการเพิ่มค่าความเที่ยงในการประเมิน ควรทำการประเมิน 2 ครั้ง โดยเป็นอิสระจากกัน หรือใช้ผู้ประเมิน 2 คนทำการประเมินในช่วงเวลาเดียวกัน โดยเป็นอิสระจากกัน

ตอนที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเทคนิคการประเมินค่า

ดังได้กล่าวแล้วว่าในการประเมินค่านั้นก็เหมือนเทคนิคการวัดผลอื่นที่มักจะมี ความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นได้ ซึ่งแหล่งของความคลาดเคลื่อนในการประเมินค่านั้นเกิดขึ้นได้จาก 3 แหล่งคือ ความบกพร่องของเครื่องมือ กระบวนการในการประเมิน และตัวผู้ประเมิน และได้มีหลายท่านที่ให้ความสนใจในการศึกษาวิจัยโดยพยายามที่จะลดความคลาดเคลื่อน อันเกิดจากแหล่งต่าง ๆ ดังกล่าว ในขณะที่เดียวกันก็พยายามเพิ่มความแม่นยำในการ ประเมินค่า ทั้งนี้เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาเทคนิคการประเมินค่าให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

Heneman (1984:1191-A-1192-A) ได้ศึกษาถึงผลของรูปแบบการประเมิน (Rating Format) และการฝึกผู้ประเมิน (Rater Training) ที่มีต่อความแม่นยำตรง ในการประเมินค่าและต่อแรงจูงใจที่จะประเมินอย่างแม่นยำ สัมมุติฐานในการวิจัยคือ

1. การประเมินค่าพฤติกรรมจะมีความแม่นยำตรงสูงกว่าการประเมินลักษณะการ (Traits)
2. การประเมินค่าของผู้ประเมินที่ได้รับการฝึกการสังเกตจะมีความแม่นยำตรง สูงกว่าการประเมินของผู้ที่ได้รับการฝึกเกี่ยวกับความคลาดเคลื่อนในการประเมิน
3. มีปฏิกริยาร่วมระหว่างรูปแบบการประเมินและการฝึกผู้ประเมินต่อความ แม่นยำตรงในการประเมินค่า และต่อแรงจูงใจที่จะประเมินอย่างแม่นยำตรง
4. ความแม่นยำตรงในการประเมินค่ามีความสัมพันธ์ในทางบวกกับแรงจูงใจที่จะ ประเมินอย่างแม่นยำตรง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นผู้นิเทศจาก Westurn Utility จำนวน 87 คน ตัวแปรอิสระมี 2 ตัวแปร คือ รูปแบบการประเมิน (Rating Format) และการให้การฝึก ผู้ประเมิน ซึ่งรูปแบบการประเมินมี 2 แบบ คือ มาตรฐานพฤติกรรม (Behavior Scale) และ มาตรฐานลักษณะการ (Trait Scale) ส่วนการให้การฝึกมี 3 แบบคือ ให้การฝึกเกี่ยวกับ ความคลาดเคลื่อนในการประเมิน ให้การฝึกการสังเกตและไม่ให้การฝึก

ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับสัมมุติฐาน แต่กลับพบว่า การประเมินค่าลักษณะการ (Traits) มีความแม่นยำตรงสูงกว่าการประเมินค่าพฤติกรรม

Fay and Latham (1982:260) ได้ศึกษาถึงผลของการฝึกและลักษณะของมาตราส่วน ประเมินค่าต่อความคลาดเคลื่อนในการประเมินค่า ซึ่งลักษณะของมาตราส่วนประเมินค่าที่ศึกษามี

3 แบบคือ มาตรฐานสังเกตพฤติกรรม (Behavioral Observation Scales: BOS) มาตรฐานคาดหวังทางพฤติกรรม (Behavioral Expectation Scales: BES) และมาตรฐานลักษณะการ (Traits Scales) ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้สุ่มนักเรียนธุรกิจออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกให้ใช้มาตรฐานสังเกตพฤติกรรม (BOS) กลุ่มที่ 2 ให้ใช้มาตรฐานคาดหวังทางพฤติกรรม (BES) และกลุ่มที่ 3 ใช้มาตรฐานลักษณะการ (Traits Scales) และนักเรียนจำนวนครึ่งหนึ่งของแต่ละกลุ่มจะได้รับการฝึกเกี่ยวกับความคลาดเคลื่อนในการประเมินเป็นเวลา 4 ชั่วโมง ส่วนอีกครึ่งหนึ่งจะไม่ได้รับการฝึก หลังจากนั้นจึงให้นักเรียนสังเกตคนจากวิดีโอเทป

ผลการศึกษาพบว่า การประเมินค่าของกลุ่มที่ได้รับการฝึกเกี่ยวกับความคลาดเคลื่อนในการประเมินจะมีความคลาดเคลื่อนน้อยกว่าการประเมินค่าของกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่าการฝึกเกี่ยวกับความคลาดเคลื่อนในการประเมินค่ามีส่วนช่วยลดความคลาดเคลื่อนในการประเมินค่าให้น้อยลงได้ นอกจากนี้ยังพบว่า การประเมินค่าโดยใช้มาตรฐานสังเกตพฤติกรรม (BOS) จะมีความคลาดเคลื่อนน้อยกว่าการประเมินค่าโดยใช้มาตรฐานคาดหวังทางพฤติกรรม (BES) และมาตรฐานลักษณะการ (Traits Scales) ส่วนการประเมินค่าโดยใช้มาตรฐานคาดหวังทางพฤติกรรม (BES) และมาตรฐานลักษณะการนั้นให้ผลไม่แตกต่างกัน

Keaveny and McGann (1975:695-703) ได้เปรียบเทียบมาตรฐานคาดหวังทางพฤติกรรม (Behavioral Expectation Scales) และมาตราส่วนประมาณค่าแบบเส้น (Graphic Rating Scales) ซึ่งเนื้อหาสาระในมาตรทั้ง 2 ชนิดนี้เหมือนกัน วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้คือ

1. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของมาตรฐานคาดหวังทางพฤติกรรมในด้านการลดความคลาดเคลื่อนแบบเกินหรือขาดจากความเป็นจริง (Leniency error) และแบบผลจากการมีปฏิสัมพันธ์มาก่อน (Halo error) และการเพิ่มความตรงเชิงจำแนก (discriminant Validity)
2. เพื่อศึกษาผลของการมีส่วนร่วมในการพัฒนามาตรความคาดหวังทางพฤติกรรมต่อประสิทธิภาพในการนำไปใช้

ผลการศึกษาพบว่า การใช้มาตรฐานคาดหวังทางพฤติกรรมจะช่วยลดความคลาดเคลื่อนแบบผลจากการมีปฏิสัมพันธ์มาก่อน (Halo error) และช่วยเพิ่มความเที่ยง (Precision) ในการประเมิน นอกจากนี้ยังมีความตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) สูงกว่า

มาตราส่วนประมาณค่าแบบเส้น (Graphic Rating Scales) แต่มีได้ช่วยลดความคลาดเคลื่อนแบบเกินหรือขาดความจริง (Leniency) และนอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการพัฒนามาตรคாதหวังทางพฤติกรรมมิได้ช่วยให้การนำไปใช้มีประสิทธิภาพขึ้น

Heneman and Wexley (1984:1137) ได้ศึกษาถึงผลของการทิ้งช่วงเวลาในการประเมินและความมากน้อยในการสังเกตต่อความแม่นยำในการประเมินค่า กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 180 คน การทิ้งช่วงเวลาในการประเมินมี 3 แบบคือ ทำการประเมินทันทีหลังจากการสังเกต ทำการประเมินหลังการสังเกตไปแล้ว 1 สัปดาห์ และทำการประเมินหลังการสังเกตไปแล้ว 3 สัปดาห์ ส่วนความมากน้อยในการสังเกตมี 3 แบบคือ สังเกตพฤติกรรมจากวิดีโอเทปทั้งม้วน (1 ม้วนใช้เวลา 55 นาที) สังเกตพฤติกรรมจากวิดีโอเทปเพียง 60% ของทั้งม้วน และสังเกตเพียง 20% ของทั้งม้วน

ผลการศึกษาพบว่า การประเมินค่าทันทีหลังการสังเกตจะให้ความแม่นยำสูงกว่าการประเมินค่าที่กระทำหลังการสังเกตไปแล้ว 1 และ 3 สัปดาห์ ส่วนความมากน้อยในการสังเกตนั้น ถ้าผู้ประเมินมีโอกาสได้สังเกตมากขึ้นความแม่นยำจะยิ่งสูงขึ้น

Naffjeger (1984:2820-A - 2821-A) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและสถานการณ์ส่วนตัวกับประสิทธิภาพของผู้ประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบวัดทางจิตวิทยา 3 ฉบับ ซึ่งมี 32 ตัวแปร แบบถามสถานการณ์ส่วนตัวมี 59 ข้อ และมาตรคாதหวังทางพฤติกรรมซึ่งใช้วัดความคลาดเคลื่อนแบบการมีปฏิสัมพันธ์มาก่อน (Halo error) ความคลาดเคลื่อนแบบเกินหรือขาดความเป็นจริง (Leniency error) และความแม่นยำ (Accuracy) โดยแยกการวิเคราะห์ดังนี้

1. ข้อมูลด้านบุคลิกภาพใช้วิธีวิเคราะห์แบบ bivariate Correlation และวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับประสิทธิภาพของผู้ประเมิน
2. วิเคราะห์องค์ประกอบของสถานการณ์ส่วนตัวแล้วใช้ในการศึกษาลักษณะพิเศษที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพของผู้ประเมิน

ผลการศึกษาพบว่า

1. องค์ประกอบด้านสถานการณ์ส่วนตัวประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ แต่เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์พิเศษระหว่างองค์ประกอบด้านสถานการณ์ส่วนตัวกับประสิทธิภาพของผู้ประเมินและวิเคราะห์ความแปรปรวนแล้ว พบว่าไม่มีนัยสำคัญในการอธิบายประสิทธิภาพของผู้ประเมิน

2. ผลการวิเคราะห์ตัวแปรด้านบุคลิกภาพ พบว่าความมั่นคงตรงมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพ กล่าวคือ ผู้ประเมินที่มีการยอมรับตนเองสูง มีความมั่นคง และมีความรู้ความสามารถสูงกว่า จะเป็นผู้ที่มีความมั่นคงสูง ส่วนผู้ประเมินที่มีแรงจูงใจจากภายนอกเป็นผู้ที่มีประเมินแบบเกินหรือขาดความเป็นจริง (lenient) และผู้ประเมินที่มีปฏิสัมพันธ์ (Halo Effect) น้อย เป็นผู้ประเมินที่มั่นคงสูงเช่นกัน และ Naffjeger ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรได้มีการศึกษาตัวแปรด้านความรู้ความคิดส่วอื่น ๆ เพื่อให้ผลการวิจัยกว้างขวางขึ้น

สำหรับการวิจัยในประเทศไทยนั้นได้มีผู้ให้ความสนใจศึกษาเกี่ยวกับการสร้างมาตรฐานต่าง ๆ ดังนี้

ธารทิพย์ ประเสริฐสัมพันธ์ (ธารทิพย์ ประเสริฐสัมพันธ์ 2523:38-40) ได้ศึกษาเกี่ยวกับจำนวนรายการคำตอบของมาตรวัดทัศนคติ โดยมุ่งเปรียบเทียบความเที่ยงของมาตรวัดทัศนคติแบบลิเคอร์ต (Likert) ที่มีจำนวนรายการคำตอบเป็น 2, 3, 4, 5, 6 และ 7 รายการ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักศึกษาวิทยาลัยครูจอมบึง จำนวน 312 คน ผลการศึกษาพบว่าจำนวนรายการคำตอบที่เหมาะสมในการประมาณค่ามาตรวัดทัศนคติแบบลิเคอร์ต คือ จำนวน 3 ถึง 7 รายการ และจำนวนรายการคำตอบของมาตรวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครูที่ให้ค่าความเที่ยงสูงสุด คือ 6 รายการ ส่วนจำนวนรายการคำตอบของมาตรวัดทัศนคติต่อการสอบสัมภาษณ์เพื่อคัดเลือกนักศึกษาครูที่ให้ค่าความเที่ยงสูงสุดเป็น 7 รายการ ส่วนรายการคำตอบที่เป็น 2 รายการนั้นอาจนำมาใช้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความคิดเห็นของผู้ตอบมีการกระจายอย่างกว้าง ๆ

วิจัย บุญชูดวง (2525) ได้ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบความตรงร่วมสมัยของมาตรวัดทัศนคติโดยเทคนิคนัยจำแนกที่สร้างจากคุณศัพท์ต่างมิติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยมาตรวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครู 3 ชุด คือ มาตรวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครูของภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งใช้เป็นมาตรชุดเกณฑ์ และมาตรวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครูอีก 2 ชุดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยเทคนิคนัยจำแนก มาตรชุดแรกเป็นคำคุณศัพท์คู่ซึ่งอยู่ในมิติด้านประเมินค่า ชุดที่สองประกอบด้วยคำคุณศัพท์ที่อยู่ในมิติด้านประเมินค่า มิติด้านศักยภาพ และมิติด้านกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักศึกษาวิทยาลัยครูภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่ามาตรวัดที่ใช้คำคุณศัพท์อยู่ในมิติด้านประเมินค่าเพียงอย่างเดียวมีความตรงร่วมสมัย และความตรงเชิงจำแนกเท่าเทียมกับมาตรวัดซึ่งใช้คำคุณศัพท์ทั้ง 3 มิติ

ราตรี นันทลูนันท์ (ราตรี นันทลูนันท์ 2527:51-58) ได้เปรียบเทียบผลการตัดสินข้อกระทงของมาตรวัดทัศนคติแบบ เรอร์ส โทนของผู้ตัดสินที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นคณาจารย์วิทยาลัยครูจำนวน 150 คน ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะการกระจายของค่ามาตราประจําข้อกระทงของมาตรวัดทัศนคติของกลุ่มผู้ตัดสินที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูระดับสูงและระดับต่ำมีลักษณะการกระจายเบ้ไปทางลบ ส่วนผลการตัดสินข้อกระทงของกลุ่มผู้ตัดสินที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูระดับปานกลางมีลักษณะการกระจายเป็นโค้งปกติ นอกจากนี้ค่าเฉลี่ยของผลการตัดสินข้อกระทงของกลุ่มผู้ตัดสินที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูระดับสูงแตกต่างจากการตัดสินข้อกระทงของกลุ่มผู้ตัดสินที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูในระดับปานกลาง และระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 2 ข้อและ 29 ข้อตามลำดับ ส่วนการตัดสินข้อกระทงของกลุ่มผู้ตัดสินที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูในระดับปานกลางและระดับต่ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 6 ข้อ ผลจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าทัศนคติของผู้ตัดสินมีอิทธิพลต่อการตัดสินข้อความของมาตรวัดทัศนคติแบบ เรอร์ส โทน และราตรี นันทลูนันท์ ได้ให้ข้อ เสนอแนะว่าในการสร้างมาตรวัดทัศนคติแบบ เรอร์ส โทนควร เลือกผู้ตัดสินที่มีทัศนคติต่อที่หมายในระดับปานกลาง

จะเห็นว่าตัวแปรที่หลายท่านสนใจศึกษามีต่าง ๆ กันดังนี้คือ รูปแบบของการประเมินค่า (Rating Format) จำนวนรายการคำตอบ การออกแบบมาตร การให้การฝึกผู้ประเมิน การทิ้งช่วงเวลาในการประเมิน ความมากน้อยในการสังเกต การมีส่วนร่วมในการพัฒนามาตร ทัศนคติของผู้ตัดสิน ลักษณะสภาพส่วนตัวและบุคลิกภาพของผู้ประเมิน ซึ่ง จะเห็นว่าผลจากการศึกษาตัวแปรดังกล่าวล้วนช่วยให้แนวทางในการพัฒนาการประเมินค่าให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยช่วยให้ได้ข้อ เสนอแนะเกี่ยวกับการออกแบบมาตร กระบวนการในการประเมิน และข้อ เสนอแนะเกี่ยวกับผู้ประเมิน

ดังได้กล่าวแล้วว่ามาตราส่วนประมาณค่าเป็น เครื่องมือที่มีประโยชน์ในการประเมิน ผลการเรียนและพัฒนาการของนักเรียนได้หลายด้าน ซึ่งครูจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการประเมินดังนั้นความแม่นยำหรือความคลาดเคลื่อนในการประเมินจึงอาจเกิดจากตัวครูได้เช่นกัน ดังนั้นควรจะได้มีการศึกษาเกี่ยวกับตัวครูผู้ประเมิน ซึ่งอาจช่วยให้ได้แนวทางในการพัฒนาการประเมินค่าของครูให้มีความแม่นยำสูงขึ้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรด้านทัศนคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียน ซึ่งเป็นตัวแปรด้าน

คุณลักษณะทางวิชาชีพที่ยังไม่มีผู้ใดศึกษามาก่อน และนอกจากนี้ Nacino และคณะ (1982:8) ยังได้ให้ข้อเสนอแนะว่าการที่ครูมีทัศนคติที่ดีต่องานที่ท่าจะเป็นตัวแปรที่ช่วยเสริมให้การสอนของครูมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงน่าสนใจที่จะศึกษาว่าทัศนคติของครูที่มีต่อการวัดและประเมินผล การเรียนเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความแม่นยำในการประเมินค่าของครูหรือไม่ ซึ่งผู้วิจัย คาดว่าผลจากการศึกษาจะช่วยให้ได้แนวทางในการพัฒนาการประเมินค่าของครูให้มีความ แม่นยำยิ่งขึ้น

ตอนที่ 3- ทัศนคติและภำรวัดที่ทัศนคติตามแนวทางของฟิชไบน์และเอจเซน (Fishbein & Ajzen) นิยามของทัศนคติ

ฟิชไบน์ และเอจเซน (Fishbein & Ajzen 1975:29) ได้นิยามทัศนคติไว้ ดังนี้ "ทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นฟังก์ชันของความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับสิ่งนั้นและการประเมินคุณลักษณะ (Attribute) ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเหล่านั้น" จะเห็นว่าองค์ประกอบที่สำคัญที่ฟิชไบน์และเอจเซนใช้ในการอธิบายทัศนคติ คือ ความเชื่อ และสิ่งที่แฝงในความเชื่อ คือ การประเมินของบุคคลต่อคุณลักษณะ (Attribute) ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเหล่านั้น ทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจึงเชื่อมโยงกับความเชื่อในลักษณะของการพิจารณาความน่าจะเป็นเชิงอัตนัย (Subjective Probability) ว่าสิ่งนั้นเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะ (Attribute) ใด และการประเมินของบุคคลนั้นว่าคุณลักษณะ (Attribute) ที่เกี่ยวข้องกับมันดีหรือไม่ดี ชอบหรือไม่ชอบ ในทำนองเดียวกัน ทัศนคติต่อพฤติกรรม (Attitude toward a Behavior:A) จึงขึ้นอยู่กับความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรม (Behavioral Beliefs : b_i) และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการประกอบพฤติกรรมนั้น ซึ่งแสดงในรูปสมการได้ดังนี้

$$A_B = f \left[\sum_{i=1}^n b_i e_i \right]$$

จากสมการดังกล่าว ทัศนคติของบุคคลต่อพฤติกรรมจะเชื่อมโยงกับความเชื่อในลักษณะของการพิจารณาความน่าจะเป็นเชิงอัตนัย (Subjective Probability) ว่าการประกอบพฤติกรรมนั้นจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ และการประเมินของบุคคลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ที่เกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมนั้น ถ้าบุคคลใดเชื่อว่าการประกอบพฤติกรรมจะนำไปสู่ผลทางบวก จะมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมนั้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลเชื่อว่าการประกอบพฤติกรรมนั้นจะนำไปสู่ผลทางลบ ก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อพฤติกรรมนั้น ซึ่งฟิชไบน์และเอจเซนได้เรียกความ

เชื่อที่แฝงในทัศนคติต่อพฤติกรรมว่า เป็นความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral Belief)

การวัดทัศนคติ

จะเห็นว่าประสบการณ์จะทำให้บุคคลเกิดความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ เหตุการณ์ หรือการกระทำ ได้หลาย ๆ ความเชื่อ ซึ่งความเชื่อเหล่านั้นอาจเป็นผลจากการสังเกตโดยตรง หรือได้มาโดยทางอ้อม (Inference Process) บางความเชื่ออาจคงอยู่นาน เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับสถาบันต่าง ๆ บางความเชื่ออาจหายไปแล้ว และมีความเชื่อใหม่เกิดขึ้น แทน เมื่อทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นฟังก์ชันของความเชื่อ ทัศนคติของบุคคลจึงเปลี่ยนแปลง ได้โดยแปรผันตามระบบความเชื่อ ดังนั้นการเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลอาจทำได้โดยการเปลี่ยน ความเชื่อของบุคคลนั้น อย่างไรก็ตามแม้บุคคลจะมีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหลาย ๆ ความเชื่อ แต่จะมีความเชื่อจำนวนไม่มากนักที่มีความสำคัญ และใช้ในการวัดทัศนคติของบุคคล ในขณะใดขณะหนึ่ง และจากผลการวิจัยเกี่ยวกับระยะเวลาของความสนใจ (Attention Span) ความเข้าใจและกระบวนการข่าวสาร (Information Processing) พบว่าบุคคลจะสนใจ และใส่ใจต่อข้อความ (Item of Information) ประมาณครึ่งละ 5-9 ข้อความ (G.A. Miller 1956; Woodworth and Schlosberg 1954; Mandler 1967 อ้างถึงใน Fishbein and Ajzen 1975: 218) ดังนั้นพิชโยบน์ และเอจเซน จึงใช้ผลจากการวิจัย ดังกล่าวเป็นเหตุผลในการสนับสนุนว่าทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะวัดได้จากข้อความ เชื่อประมาณ 5-9 ความเชื่อ พิชโยบน์ และเอจเซน ได้เรียกความเชื่อเหล่านี้ว่า "Salient Beliefs" ซึ่งความเชื่อเหล่านี้จะได้อ้อมมาโดยการให้บุคคลเขียนเกี่ยวกับลักษณะ (Characteristic) คุณภาพ และคุณลักษณะ (Attribute) ของสิ่งนั้น หรือเขียนเกี่ยวกับผลลัพธ์ของการประกอบ พฤติกรรมนั้นโดยให้ตอบแบบอิสระ (Free-Respond Format) แต่จะเห็นว่าความเชื่อ (Salient Beliefs) ของแต่ละคนอาจจะแตกต่างกันได้ จึงเป็นการยากที่จะเปรียบเทียบ ความเชื่อของแต่ละคนและยากต่อการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ดังนั้นในการวัดทัศนคติของกลุ่ม ตัวอย่างหรือประชากรจึงใช้วิธีพิจารณาความเชื่ออันดับแรก ๆ ที่มีความถี่สูง (Modal Salient Beliefs) เพื่อใช้เป็นตัวแทนความเชื่อของประชากร ซึ่งจะใช้ในการวัดทัศนคติต่อไป และ วิเคราะห์เพื่อคัดเลือกความเชื่อที่ทำได้ 3 วิธี (Ajzen and Fishbein 1980:70-71) คือ

1. เลือกความเชื่อที่มีความถี่สูงสุด 10-12 ความเชื่อแรกเป็นตัวแทนความเชื่อ เพื่อนำมาใช้ในการวัดทัศนคติ

2. เลือกความเชื่อที่มีความถี่อย่างน้อย 10% หรือ 20% ของขนาดกลุ่มตัวอย่าง
3. เลือกความเชื่อที่มีความถี่สูงที่สุดไปจนถึงความเชื่อที่ทำให้ผลรวมความถี่เป็น 75% ของความถี่รวมของทุก ๆ ความเชื่อ

ซึ่งต่อไปนี้เป็นตัวอย่างขั้นตอนต่าง ๆ ในการคัดเลือกความเชื่อเพื่อใช้เป็นตัวแทนความเชื่อของประชากรเกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด (Ajzen and Fishbein 1980: 68-71)

1. เอจเซน กับฟิชไบน์ ได้ให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน เขียนถึงผลดี ผลเสีย หรือส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด โดยการให้ตอบแบบอิสระ
2. นำความเชื่อที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์เนื้อหาว่ามีความเชื่อใดบ้างที่เป็นความเชื่อเดียวกันหรือทำให้เกิดผลดีหรืออย่างเดียวกัน แต่ผู้ตอบใช้ภาษาที่ต่างกัน และจัดกลุ่มความเชื่อเหล่านั้นให้เป็นความเชื่อกลุ่มเดียวกัน แล้วแจกแจงความถี่ในแต่ละความเชื่อ หรือกลุ่มความเชื่อนั้น
3. เรียงลำดับความเชื่อตามความถี่สูงที่สุดมาหาต่ำสุด ดังตัวอย่างในตารางที่ 1 (Ajzen and Fishbein 1980:70)

ตารางที่ 1 ความเชื่อเกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด

ลำดับที่	การใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด	ความถี่
1	ทำให้หมดความกังวลในเรื่องการตั้งครรภ์	60
2	เป็นวิธีที่ได้ผลดีที่สุด	58
3	ทำให้รอบเดือนของฉันทันเป็นปกติ	50
4	ทำให้ฉันทันสามารถควบคุมขนาดของครอบครัวได้	45
5	ทำให้ฉันทันกำหนดช่วงเวลาที่ จะตั้งครรภ์ได้	30
6	เป็นการขาดศีลธรรม	25
7	มีผลต่อความถี่ทางพฤติกรรมทางเพศของฉันทัน	22
8	ทำให้ฉันทันคลื่นเหียน	21
9	ทำให้ฉันทันรู้สึกว่ามี ความผิด	20
10	ทำให้เกิดผลข้างเคียงทางกายภาพที่เรื้อรัง	18
11	เป็นวิธีที่สะดวก	18
12	มีผลกระทบต่อศีลธรรมทางเพศ	15
13	เพิ่มความต้องการทางเพศของฉันทัน	12
14	ทำให้เกิดผลข้างเคียงทางกายภาพเพียงเล็กน้อย	11
15	เป็นวิธีที่แพง	5
16	ทำให้เด็กที่เกิดมาพิการ	3
	ความเชื่ออื่น ๆ ที่มีความถี่น้อยกว่า 3	50
	รวม	463

นอกจากนี้เอจเซน และพิชไบน์ ได้กล่าวย้าว่าในการใช้มาตรวัดแบบ 2 ขั้ว (Bipolar Scale) จะมีข้อดีที่สำคัญคือ ในกรณีที่ผู้ตอบไม่เห็นด้วยว่า การประกอบพฤติกรรมนั้นจะนำไปสู่ผลทางลบจะมีส่วนช่วยสนับสนุนว่าผู้ตอบนั้นมีทัศนคติในทางบวกต่อการประกอบพฤติกรรมนั้น เช่น ถ้าผู้หญิงคนหนึ่งประเมิน "การเกิดผลข้างเคียงทางกายภาพที่เรื้อรัง" ในทางลบ (-3) และเขามีความเชื่อว่าเป็นไปไม่ได้ (-2) ว่าการที่เธอใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดแล้วจะทำให้เกิดผลข้างเคียงทางกายภาพที่เรื้อรัง จะเห็นว่า ความเชื่อของผู้หญิงผู้นี้มีความหมายเดียวกับ "การที่เธอใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดจะไม่ทำให้เกิดผลข้างเคียงทางกายภาพที่เรื้อรัง" และในขณะที่ตัวเธอเองก็ประเมินว่า "การเกิดผลข้างเคียงทางกายภาพที่เรื้อรัง" เป็นสิ่งที่ไม่ดี จะเห็นว่าความเชื่อของเธอคือ "การที่เธอใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดจะไม่ทำให้เกิดผลสัฟร์ในทางลบ" นั่นเอง แสดงว่าเธอมีทัศนคติในทางที่ดีต่อการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด และเมื่อหาผลคูณของคะแนนทัศนคติข้อนี้ก็จะเป็น +6 ซึ่งเป็นคะแนนทางบวกเช่นกัน

จะเห็นว่าการวัดทัศนคติตามวิธีการของพิชไบน์ และเอจเซน นอกจากจะทำให้ทราบทิศทางของทัศนคติของบุคคลแล้ว ยังช่วยให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อของแต่ละบุคคล ซึ่งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ในการพิจารณาเพื่อหาวิธีการเปลี่ยนความเชื่อของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เป็นไปในทางที่ดี เพื่อให้ทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งนั้นเป็นไปในทางที่ดีตามต้องการ ดังนั้นในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสร้างมาตรวัดทัศนคติของครูต่อการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนตามวิธีการของพิชไบน์ และเอจเซน แล้วใช้ในการวัดทัศนคติของครูต่อการวัดและประเมินผลการเรียนเพื่อคัดเลือกรุ่นตัวอย่างครูในการวิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย